

Zes AB-leden waterschap Zuiderzeeland opgestapt uit onvrede over controles

Commotie 'Cross Compliance'

Dit voorjaar is veel commotie in het land ontstaan over de controles die de waterschappen uitvoeren in het kader van 'Cross Compliance'. Diverse waterschappen lieten weten de voorgestelde handelwijze bij de controles onrechtvaardig te vinden. Bij waterschap Zuiderzeeland stappen daarom zelfs zes AB-leden op. Maar het merendeel van de waterschappen kan zich goed vinden in de controle-aanpak zoals de Algemene Inspectiedienst (AID) die graag ziet.

TEKST JAAP VAN PEPPERSTRATEN

Boeren krijgen inkomenssteun van de EU op voorwaarde dat zij voldoen aan bepaalde eisen op het gebied van milieu, gezondheid (mens, plant, dier) en dierenwelzijn. Dit wordt 'Cross Compliance' genoemd. Maar als bij controle wordt vastgesteld dat een boer met inkomenssteun zich niet houdt aan één of meerdere eisen, dan wordt deze gekort op de inkomenssteun. Daarnaast kan proces-verbaal worden opgemaakt. Voor sommige waterschapsbestuurders is dit onverdraaglijk. Zij vinden dat overtredende boeren dubbel gepakt worden: strafrechtelijk en rechtstreeks in hun inkomen. Het is duidelijk dat gecontroleerd moet worden of boeren met inkomenssteun zich houden aan de eisen. Dit controleren gebeurt op twee manieren. De AID van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) stelt jaarlijks een lijst van te controleren bedrijven op. Op deze lijst staat één procent van het totaal aantal boerenbedrijven in Nederland (de zogenoemde 1%-controles). Daarnaast wordt gecontroleerd via reguliere handavingscontroles. Het Ministerie van LNV wil dat zowel de 1%-controles als de reguliere handavingscontroles zoveel mogelijk worden uitgevoerd door de betrokken verantwoordelijke (de)centrale overheden. Vorig jaar heeft het ministerie de Unie gevraagd of de waterschappen de controles mee willen nemen in de controles op het Lozingenbesluit Open Teelt en Veehouderij. Specifiek gaat het dan om teelt-, spuit- en mestvrije zone.

Doormelding

Het bestuur van de Unie heeft eind 2005 drie keer intensief met haar leden vergaderd over dit verzoek. Uit al deze bestuursdiscussies en uit onderhandelingen met het ministerie van LNV is een beleidslijn gerold voor de waterschappen. Omdat er in het voorjaar van 2006 toch weer onduidelijkheid ontstond, moest minister Veerman eind maart een brief naar de waterschappen sturen. Daarin stelde hij dat de 1%-controles onaangekondigd plaats moeten vinden (EU-eis) en dat de waterschappen met de AID werkafspraken moeten maken, waardoor de controles op hetzelfde moment kunnen plaatsvinden zonder dat de AID over de schouder van de waterschappen meekijkt. Maar de landbouworganisatie LTO gruwet van dergelijke gecombineerde controles en gaat de Unie verzoeken de waterschappen niet samen met de AID de 1%-controles te laten uitvoeren. Volgens LTO is zo'n controle "een overval waar boeren niet gelukkig van worden. Van de waterschappen krijgen boeren de kans een overtreding te herstellen."

De waterschappen zelf kunnen zich allemaal wel vinden in het uitvoeren van de 1%-controles. Maar het bestuurlijke ongemak zat vooral in de wens van LNV om geconstateerde overtredingen zowel meteen af te doen met een proces-verbaal als met een doormelding aan de AID. Veel waterschappen vonden dit te ver gaan, want dit staat haaks op het handavingsbeleid bij de waterschappen: eerst waarschuwen, de boer gelegenheid geven om de overtreding te herstellen en pas een proces-

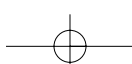
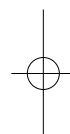

ance' nog niet geluwd

(foto's: ANP)

“Vertaal je de regelgeving omtrent de Cross Compliance controles door naar het jaar 2005, dan levert dat nagenoeg nul boetes op vanuit de waterschappen.”

verbaal en doormelding aan het Openbaar Ministerie bij herhaling van de overtreding. Een doormelding vindt plaats wanneer het waterschap bij herhaalde controle opnieuw dezelfde overtreding vaststelt die eerder via een bestuurlijke actie aan de landbouwer is doorgegeven.

De Unie heeft nu met het ministerie afgesproken dat waterschappen in 2006 hun eigen handhavingsbeleid kunnen aanhouden in de Cross Compliance controles. Ze hoeven dus niet meteen bestuursrechtelijk of strafrechtelijk op te treden bij de eerste geconstateerde overtreding. Het waterschap zal eerst een waarschuwing geven met gelegenheid tot herstel voordat een boete wordt opgelegd en wordt doorgemeld aan de AID. Daarnaast heeft de Unie bereikt dat de waterschappen in 2007 nog geen doormelding hoeven te doen aan de AID.

Overgangsjaar

Ieder waterschap kan voor zichzelf bepalen hoe het dit jaar met de cross compliance controles omgaat. Zo'n 60 procent van de waterschappen heeft aangegeven al in 2006 de doormeldingen uit te zullen voeren. Eigenlijk praten we dus over 40 procent van de waterschappen die moeite heeft met de AID-wens omtrent de controles. Deze waterschappen kunnen 2006 gebruiken als overgangsjaar. Daarmee kunnen ze de ervaringen van collega-waterschappen benutten voor hun definitieve standpuntbepaling.

Marga Kool, dijkgraaf van waterschap Reest en Wieden, is binnen het Uniebestuur portefeuillehouder Cross Compliance. Zij was nadrukkelijk betrokken bij de bestuurs- en ledenvergaderingen, maar ook bij de onderhandelingen met LNV. “Op basis van de gesprekken met LNV en met LTO hebben we voorgesteld dat 2006 een overgangsjaar wordt. Een jaar van bezinning, overleg en discussie.

Eind 2006 zal een evaluatie plaatsvinden. Dan wordt niet alleen gekeken naar de waterschappen die nu wel de doormeldingen aan de AID doen, maar ook naar ervaringen in het buitenland. En hoe pakken de afspraken met LNV in de praktijk uit? Op basis van de evaluatie kunnen de waterschappen het beleid voor

2007 meer onderbouwd formuleren. Dat betekent mijns inziens onder meer dat in 2007 een landbouwer bij een geconstateerde overtreding eerst een herstelmogelijkheid krijgt voordat wordt opgetreden.”

Bestuurscrisis

Volgens Kool moet dit jaar verder gebruikt worden om te komen tot een eenduidige interpretatie van de Cross Compliance controles. “We moeten 2006 benutten om beter uit te leggen wat de controles nu en in 2007 inhouden. Maar het is voor een groot deel ook een theoretische discussie. Want als je de regelgeving omtrent de Cross Compliance controles doorvertaalt naar het jaar 2005, dan levert dat nagenoeg nul doormeldingen op vanuit de waterschappen.”

Zoals gezegd, kunnen de meeste waterschappen zich vinden in de tot nu toe gevoerde aanpak. Maar in waterschap Zuiderzeeland is door dit onderwerp een heuse bestuurscrisis ontstaan. Zes leden van het AB stellen hun bestuurszetel ter beschikking, een unicum in

de geschiedenis van de waterschappen. Geen van de zes wilde Het Waterschap te woord staan, maar AB-lid Cees Okkerse was wel bereid om de gang van zaken toe te lichten. Hij is woordvoerder van de negenkoppige fractie Water, Wonen en Natuur in de AV van Zuiderzeeland.

“Tijdens een AV in februari lag het voorstel op tafel om in 2007 ook de spontane controles door te melden aan de AID. Van de 25 AV'ers stemden er elf tegen. Na de AV gaven zes tegenstemmers - allen destijds bij de verkiezingen naar voren geschoven door LTO Noord - aan dat zij dit zó onverteerbaar vonden dat zij zullen opstappen. Op initiatief van drie andere tegenstemmers uit de agrarische sector, die het democratische karakter van de besluitvorming respecteren, zijn er onder leiding van dijkgraaf Tiesinga bemiddelingsgesprekken gevoerd, maar die hebben niets opgeleverd.” Wat de zes opstappers vooral steekt, is dat waterschappen via de controles mee kunnen werken aan korting op de inkomenssteun aan boeren. “Het argument dat wij een herstelperiode in onze controles opnemen, was voor de zes niet genoeg. Hun opstelling steekt behoorlijk af, omdat het met deze doormeldingen naar verwachting om hooguit 15 van de 2500 agrariërs gaat in ons gebied. Het opstappen van de zes betekent dat ze elke bestuurlijke invloed opgeven. Ook zullen er daardoor minder representanten van de agrarische sector in het bestuur komen.”

